

Justitiedepartementet

Direktinvesteringskommitténs slutbetänkande (SOU 2021:87)

De alltmer sammanflätade geopolitiska drivkrafterna, utvecklingen inom ramen för globala värdekedjor och den strategiska betydelsen av framväxande teknologier har lett till allt större utmaningar för nationell säkerhet, näringslivets konkurrenskraft och för samhällets utveckling i stort. I det sammanhanget spelar utländska direktinvesteringar en allt viktigare roll. Mot denna bakgrund har Direktinvesteringskommittén lämnat förslag om ett utvecklat system för granskning av utländska direktinvesteringar.

Vinnova välkomnar utredningens förslag, som Vinnova anser är en rimlig balansgång mellan Sveriges behov av utländska såväl som inhemska investeringar för att vidmakthålla vår konkurrenskraft och vår innovationsförmåga, vilket kommittén betonar. Mot denna bakgrund är kommitténs utgångspunkt att ”utländska direktinvesteringar behövs och ska få förbjudas bara om det är nödvändigt” mycket viktig.

De faktiska avvägningarna mellan de positiva värdena och de potentiella riskerna ”... för Sveriges säkerhet och för annan verksamhet som är viktig för att säkerställa särskilt viktiga samhällsfunktioner i Sverige” bör ofta komma att bli komplexa och svåra. Kommittén föreslår att lägga detta ansvar på Inspektionen för strategiska produkter (ISP). Vinnova instämmer i detta.

Kommittén diskuterar vilka verksamheter som bör komma i fråga. Listan på sådana verksamheter är lång och i praktiken sannolikt ofta sammanflätade med varandra. Det bör innebära att granskningsansvaret i många fall kan komma att bli komplext, vilket kommer att ställa stora krav på Inspektionen för strategiska produkter och på utformningen av myndighetssamverkan i detta sammanhang.

De verksamheter som listas är:

- Samhällsviktig verksamhet
- Säkerhetskänslig verksamhet
- Verksamhet som prospekterar, utvinner, anrikar eller säljer råvaror som är kritiska för EU eller andra metaller och mineral som är kritiska för Sveriges försörjning.
- Verksamhet vars huvudsakliga ändamål innefattar behandling av känsliga personuppgifter eller lokaliseringssuppgifter.
- Verksamhet som rör framväxande teknologier och annan strategiskt skyddsvärd teknologi.
- Verksamhet som tillverkar, utvecklar, bedriver forskning om eller tillhandahåller produkter med dubbla användningsområden eller tillhandahåller tekniskt bistånd för sådana produkter.
- Verksamhet som tillverkar, utvecklar, bedriver forskning om eller tillhandahåller krigsmateriel eller tillhandahåller tekniskt stöd avseende krigsmateriel.

Kommittén listar även de omständigheter kring investerare respektive avseende de investeringarna som bör beaktas:

- Om investeraren direkt eller indirekt, helt eller delvis, kontrolleras av ett annat lands regering.
- Om investeraren tidigare involverad i verksamhet som varit eller kunnat vara skadlig för Sverige.
- Om det finns andra omständigheter kring investeraren som kan medföra en risk för Sverige.

Vinnova stödjer kommittén i att granskning av direktinvesteringar bör omfatta dessa verksamheter och omständigheter kring investeraren. Samtidigt vill vi understryka att behovet av utveckling av specifika riktlinjer, metoder och kompetens för att värdera dessa dimensioner är stort. De bör var för sig och i synnerhet i de sannolikt ofta komplexa relationerna till varandra medföra stora krav på granskningsmetoder och granskningsprocesser.

Vinnova vill påpeka att en träffsäker och effektiv granskning torde förutsätta analysförmåga och systematiska analyser av ägarrelationerna i näringslivet i Sverige. Svenskt näringsliv har sedan lång tid ett betydande internationellt ägande med bas i internationella koncerner. Begränsad förmåga att se utvecklingen i och drivkrafterna bakom dessa och investeringsmönstren kopplade till dem torde begränsa möjligheterna till proaktivitet, träffsäkerhet och

effektivitet i granskningen. Vinnova bedömer därför att det är viktigt att resurser läggs på att utveckla denna förmåga inom ramen för granskningsansvaret. I det sammanhanget bör systematisk myndighetssamverkan eftersträvas. Utformningen av sådan myndighetssamverkan kommer sannolikt att ha betydande påverkan på träffsäkerhet och effektivitet i granskningsuppdraget.

Resurser för verksamhetsutveckling för förmågeutveckling kopplat till granskningsuppdraget och resursförstärkning till granskningsuppdragets genomförande bör därför tillföras, vilket kommittén också föreslår. Vinnova kan inte bedöma huruvida de resurstillskott som föreslås är tillräckliga.

Vad gäller granskningsförfarandet föreslår kommittén att:

- Investeraren ska anmäla en investering innan den genomförs
- Anmälningsskyldigheten är kopplad till graden av inflytande
- Prövningen ska göras i två steg med kort handläggningstid
- Granskningsmyndigheten ska ge godkännande med villkor

Vinnova stödjer dessa principer och kan inte bedöma huruvida dessa är tillräckliga eller hur ett effektivt säkerställande av efterlevnaden bör utformas. Särskilt viktigt är principen om tvåstegsgranskning med snabb handläggning, för att inte äventyra Sveriges attraktivitet som investeringsland. Även i utvecklingen av den processuella delen av granskningsförfarandet kommer dock de praktiska utmaningarna att närmare utforma och genomföra granskningsprocesserna sannolikt bli betydande.

Vinnova har inga synpunkter på förslagen kopplade till förbud för direktinvesteringar respektive på förslag avseende utformningen av sanktionsavgifter kopplat till överträdelser.

I detta ärende har generaldirektör Darja Isaksson beslutat. Direktör Göran Marklund har varit föredragande.

Darja Isaksson